FRAȚI MOLDOVENI DE PESTE NISTRU!

Sînt și eu moldovean din Transnistria, dintr-un sat de la marginea de est a arealului moldovenesc, din Valea Hoțului, fost centru raional în R.A.S.S.M., fost sat mare — cel mai mare sat moldovenesc din toată Transnistria! — sat cu oameni semeți și falnici, moldoveni de viță care își pregăteau mustața pentru duminică de cu sîmbătă seara, moldoveni cu obiceiuri și tradiții din vremuri străvechi pe care le-au păstrat intacte pînă în vremurile cînd eram copil.

N-am auzit nici de la bunicii mei, nici de la părinți, că ei ar fi altcineva și nu moldoveni! Adică, aș mai spune că n-am auzit de la ei că sînt români. Nici de limba în care vorbeam n-am auzit că e română. Culmea, n-am știut nici măcar că există pe globul pămîntesc o țară unde se vorbește o limbă ca și a mea. I-am auzit de cîteva ori pe tatăl meu și pe învățătorul de limbă, vorbind cu jumătate de glas despre o țară cu numele România. Dar în ce limbă se vorbește în această țară — a fost o descoperire pentru mine cînd i-am auzit pe români vorbind (în timpul războiului!) Poate numai cei de pe malul Nistrului știau că limba din satul Butor (de pe malul stîng al Nistrului) se aseamănă cu cea din Șerpeni (de pe malul drept al Nistrului), iar limba basarabenilor din Ungheni se aseamănă cu a românilor din Iași.

Rupți de la Patrie de cîteva sute de ani, separați de statul Moldovei, îndepărtați de procesul dezvoltării culturii naționale, am rămas cu noțiunile vechi despre țară și popor, cu bagajul de cuvinte pe care l-am avut la acea perioadă. Nimeni, nici odată, nu i-a numit români pe moldovenii aciuați pe teritoriul dintre Nistru și Bug, pe cei din regiunile Kirovograd și Kuban, din același motiv, repet, că ei au venit din țara Moldovei și se numeau moldoveni. Și, dacă se numeau moldoveni, și limba în care vorbeau, au numit-o moldovenească.

Am mai spus, ceasul lor istoric s-a oprit la acea oră, la care ei au plecat din țara lor, fie pe timpul lui Ștefan cel Mare cu misiunea de a apăra Țara de năvălitorii tătari de la Răsărit, fie pe timpul lui Dimitrie Cantemir. Ei au plecat încolo moldoveni și au rămas moldoveni pentru totdeauna. De altceva n-au știut și nici nu aveau de unde să știe: țarii ruși n-au făcut carte cu ei și nici cultură națională.

Și iată aflăm peste cîteva sute de ani că avem pe lume frați drepți, frați de sînge, care trăiesc în România și care se numesc români. Mai mult decît atît: aflăm că și noi sîntem români! Descoperirea e atît de uluitoare că e aproape de necrezut, ca și cum ni s-ar spune că provenim de la niște ființe de pe o altă planetă!

Nu fac istorie. Vreau să mă descopăr pe mine însumi, vreau să aflu de ce îmi vine greu să accept că sînt român în timp ce vorbesc în aceeași limbă cu românii din Basarabia, cu cei de peste Prut și cu cei din toată România? Și de fiecare dată, cînd încep să mă analizez, dau de psihologia moldovenească, peste care îmi vine greu să trec. Și iarăși mă întreb: de ce? În afară de ceea ce-am spus, mai este un amănunt pe care l-am descoperit mai demult: orgoliul moldovenesc! Moldovenii au fost superiori ucrainenilor și rușilor cu care au conlocuit în ceea ce privește agricultura, felul de gospodărire, de construcție a caselor, au avut obiceiuri și tradiții mai frumoase. Încă de la bunicii mei știu de zicala: «Ca la moldoveni!» cînd era vorba să se facă un lucru bun și trainic. Oare nu și de aceea ne vine greu să ne despărțim de etnonimul «moldovean» și să trecem la «român» cînd e vorba de limbă și naționalitate?

Dar să fim realiști și să ne întrebăm: cine sîntem, unde am ajuns și ce facem mai departe??? Rupți de la Țara noastră Moldova, aflîndu-ne în afara vieții statale, departe de matcă, înstrăinați de procesul de dezvoltare a culturii și limbii, noi am degradat, am pierdut limba, am murit încetul cu încetul, ca națiune, am dispărut ca popor pe teritoriile imense unde neam aciuat. Nu mai există astăzi moldoveni nici în prima capitală a fostei republici autonome moldovenești ,nici în cele 8 raioane din fosta R.A.S.S.M. ce au fost trecute în Ucraina în 1940, nici în celelalte mari localități moldovenești de pînă la Bug și dincolo de Bug. Unor moldoveni le-au rămas numai numele «Bratulov», «Negresculov», «Ursulov» ...altora li s-a transmis prin sînge cîte o virtute de popor viteaz, cîte un semn de semeție; dintre transnistreni au apărut mulți oameni cu minți luminate de talie mondială, scriitori, muzicieni, oameni de știință, savanți cu renume, conducători de oști, dar ei n-au vorbit în limba maternă și n-au contribuit la dezvoltarea culturii naționale, deci și la prosperarea neamului. Intelectualii ce se ridicau din rîndurile poporului nu se mai întorceau la popor, își pierdeau limba, deveneau un fel de «ruscoiazîcinîi moldavanin». Iar dacă oamenii nu mai vorbesc limba, despre ce națiune poate fi vorba? Le-a dispărut naționalitatea și din pașaport!

Astăzi mai pîlpîie limba, pe ici pe colo, în satele de pe malul stîng al Nistrului — în unele sate! — unde au mai rămas școli moldovenești, care sînt amenințate și ele cu moartea. Astăzi nu avem o școală moldovenească de leac nici în Tiraspol, fostă capitală a republicii autonome moldovenești pînă în 1940. Mai vreți dovezi de dispariție a unui popor? Noi am murit toți, cîți am fost, de la Bug pînă la Nistru. Acum murim și cei de pe malul Nistrului.

Vreți să știți cum a murit un popor? Duceți-vă la Balta, Vradievca, Birzula, Ananiev, Handrabura, Valea Hoțului, Păsățel, Lipețchi și în toate satele moldovenești unde au trăit cîndva moldoveni falnici și semeți. Nu veți găsi nici mormintele lor, nici amintiri despre ei.

Vreți să știți cum moare un popor? Duceți-vă în satele moldovenești de pe malul stîng al Nistrului, puținele ce-au mai rămas. După cum se spune despre un om care a căzut la pat și nu mai poate vorbi: că e gata, e spre sfîrșit, nu mai are mult... așa e și cu un popor care nu mai poate vorbi — s-a zis cu el!

E tragic să vezi un om care nu poate vorbi în nici o limbă: vrea să spună ceva și nu poate, nu-i ajung cuvinte, nu le știe, îi lipsesc din fașă, din copilărie; vrea să exprime un gînd, o bucurie, o durere și nu-i iese, se chinuie, se bîlbîie și, pînă la urmă, se limitează la două-trei cuvinte stîlcite pentru tot ce-a vrut să spună.

Cum vrem noi, frați moldoveni de peste Nistru, să ne mai păstrăm ca popor, să existăm ca națiune, fără limbă? Cum putem să progresăm și să contribuim la dezvoltarea culturii noastre naționale fără limbă? În ce limbă vrem să comunicăm între noi? În limba ucraineană? În limba rusă? În limba engleză? Dacă trecem la altă limbă, nu ne mai putem socoti moldoveni și nu mai avem nevoie nici de școli, nici de gramatică, nici de istorie... și nici de Tricolor! Trecem la alt împărat și ne facem slugi la grajduri, paznici la harbuzării, argați pe la curțile lui Smirnov și Rîleakov...

Oare nu e destul cît am slujit pe la alte curți? Nu sînt destule oare cele cîteva sute de ani de înjosire și umilință, de argăție și slujbă pe la străini?!

De ce tăman astăzi, cînd avem posibilitate să reînviem ca popor și națiune, cînd istoria ne-a oferit unica șansă să devenim un stat suveran, unindu-ne cu moldovenii din Basarabia, cînd am ajuns la ziua fericită să vorbim în limba noastră, să fim cetățeni liberi ai țării noastre, stăpîni în casa noastră — renunțăm la aceste drepturi?

Dacă vom rata această ocazie, alta nu vom avea-o în vecii vecilor. Moldovenii din Basarabia poate vor mai avea șanse istorice să trăiască în țara lor, noi, transnistrenii — niciodată! Vom muri toți ca unul, vom dispare în anonimat, cum au dispărut sute și sute de mii de moldoveni falnici, gospodari de viță și bărbați de neam vestit, care s-au pomenit împrăștiați în afara țării lor, pe alte meleaguri, de la Nistru pînă la oceanul înghețat.

Treziți-vă din somnul cel de moarte, frați moldoveni de peste Nistru! Unire, moldoveni! Acum ori niciodată!

Alexei MARINAT